

**UCHWAŁA NR .../.../
RADY POWIATU MIĘDZYRZECKIEGO**

z dnia .... 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w
Powiecie Międzyrzeckim na lata 2016-2025**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814) oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930) Rada Powiatu Międzyrzeckiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Międzyrzeckim na lata 2016-2025”, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu

Jarosław Szałata

Uzasadnienie:

Z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930) wynika, że do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Międzyrzeckim na lata 2016-2025, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami. Zgodnie z tym wymogiem, projekt strategii został skonsultowany z gminami powiatu międzyrzeckiego.

Należy podkreślić, że „strategia rozwiązywania problemów społecznych jest podstawowym dokumentem strategicznym, stanowiącym narzędzie nowoczesnej pomocy społecznej, wspierającym długofalowe planowanie i realizację celów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w skali lokalnej, na poziomie gmin i powiatów. Zaplanowane w niej cele i działania wymagają zabezpieczenia środków finansowych na ich realizację.”¹ Niniejsza „strategia w szczególności uwzględnia programy pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych. Ich celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”²

Do wyłącznej właściwości rady powiatu należy podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady powiatu (art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym – Dz. U. z 2016 r. poz. 814).

---

¹ Makuch Marta, Ramy finansowe gminnych i powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych - prawo i praktyka, ST 2015/1-2/133-143.

² Sierpowska Iwona, Pomoc społeczna. Komentarz, wyd. III, LEX 2014, komentarz do art. 19 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Załącznik do uchwały Nr ...
Rady Powiatu Międzyrzeckiego
z dnia ...

I. WPROWADZENIE DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE MIĘDZYRZECKIM NA LATA 2016 – 2025

Uwarunkowania prawne i zgodność strategii z innymi dokumentami

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych, zwana dalej „Strategią”. Zgodnie z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami, należy do zadań własnych powiatu. Ustawodawca określił również co dokument ten powinien w szczególności zawierać: diagnozę sytuacji społecznej oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Strategia jest dokumentem stanowiącym podstawę do prowadzenia efektywnych działań z zakresu polityki społecznej, koordynacji instytucji samorządowych, pomocy społecznej i organizacji pozarządowych oraz ubiegania się o środki finansowe na realizację założonych celów.

Na podstawie zebranych dokumentów dokonano oceny ogólnej sytuacji społecznej w powiecie a następnie identyfikacji głównych problemów społecznych. Określono cele strategiczne i wskazano kierunki działań zmierzające do rozwiązywania najistotniejszych problemów społecznych. W Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Międzyrzeckim wpisują się Gminne Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych gmin: Bledzew, Międzyrzecz, Przytoczna, Pszczew, Skwierzyna i Trzciel; opracowanie Powiatowego Urzędu Pracy w Międzyrzeczu pt. „Informacja o stanie i strukturze bezrobocia w Powiecie Międzyrzeckim i aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu”; Powiatowy program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2015 -2018 w Powiecie Międzyrzeckim; Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Międzyrzeckim na lata 2015-2017; Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie międzyrzeckim na lata 2016 – 2026; Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2016-2025 w powiecie międzyrzeckim; Strategia Rozwoju Oświaty Powiatu Międzyrzeckiego na lata 2014-2018.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Międzyrzeckiego na lata 2016-2025 nie ogranicza się w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu. Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji i organizacji działających na polu polityki społecznej w powiecie.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA POWIATU MIĘDZYRZECKIEGO

Powiat Międzyrzecki położony jest w środkowo-wschodniej części województwa lubuskiego, sąsiaduje z powiatem: gorzowskim, świebodzińskim, sulęciński, strzelecko-drezdeneckim oraz nowotomyskim i międzychodzkiem woj. wielkopolskiego. Powiat tworzy sześć gmin: Bledzew, Międzyrzecz, Pszczew, Przytoczna, Skwierzyna i Trzciel.

1. Uwarunkowania demograficzne w powiecie.

Według stanu z dnia 31 grudnia 2014 r. zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego ludność powiatu międzyrzeckiego wynosiła: 58.640 osób, tj. 5,75 % w skali województwa lubuskiego. Zasadniczy wpływ na kształt polityki społecznej zarówno w Polsce jak i powiecie międzyrzeckim będą miały procesy demograficzne, które uwidoczniły się w ostatnich latach:

- zmiana modelu rodziny (małodzieństwo, samotne rodzicielstwo),
- opóźnianie wieku zawierania małżeństw i rodzenia pierwszego dziecka,
- ujemny przyrost naturalny,
- rozpad małżeństw,
- wydłużenie przeciętnego wieku życia,
- migracje wewnętrzne i zagraniczne.

Tabela nr 1. Stan i ruch naturalny ludności w 2014 r. w powiecie międzyrzeckim.

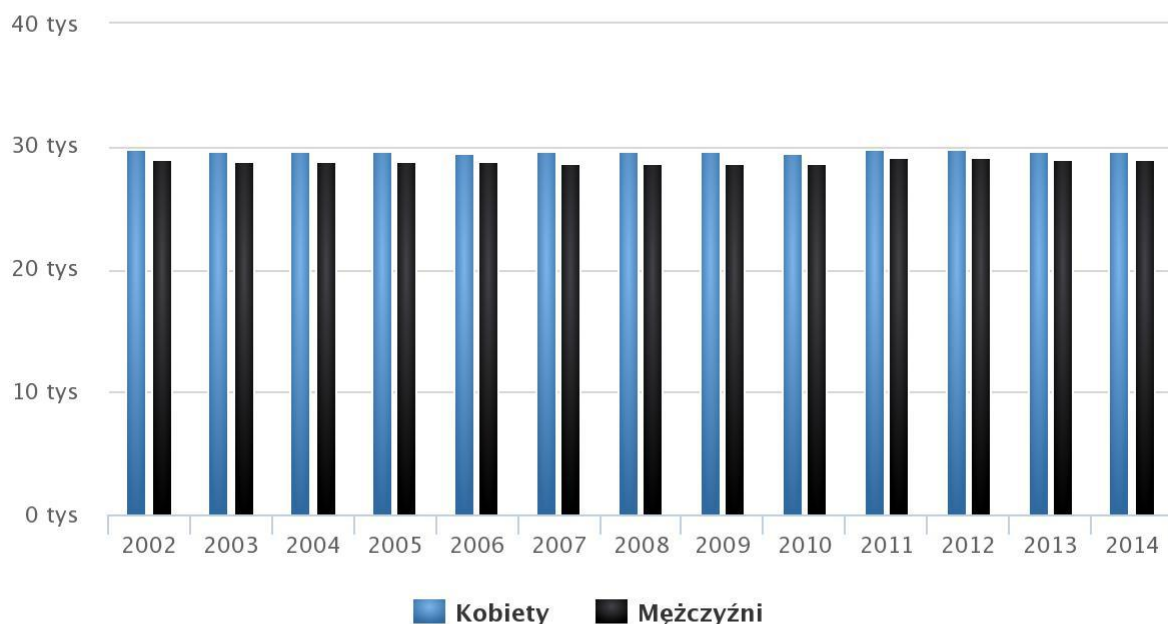
wyszczególnienie	ludność ogółem	w tym: kobiety	małżeństwa	urodzenia żywe	zgony	przyrost naturalny
cały powiat	58 640	29 669	281	564	537	27
Międzyrzecz	25 131	12 836	123	247	224	23
w tym: miasto	18 459	9 531	95	181	160	21
Skwierzyna	12 404	6 357	56	107	110	-3
w tym: miasto	9 805	5 057	48	89	83	6
Trzciel	6 578	3 266	33	51	68	-17
w tym: miasto	2 501	1 278	13	22	25	-3
Bledzew	4 495	2 240	22	53	50	3
Przytoczna	5 729	2 763	30	61	52	9
Pszczew	4 303	2 207	17	45	33	12

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze „Podstawowe dane o stanie i ruchu naturalnym ludności w województwie lubuskim w 2014 r.”

Wykres nr 1.

Populacja – powiat międzyrzecki w latach 2002 – 2014

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Stan populacji w powiecie międzyrzeckim na przestrzeni ostatnich 12 lat utrzymywał się na podobnym poziomie, choć zauważyć można niewielki wzrost liczby ludności. W odniesieniu do ostatniego roku w powiecie odnotować można dodatni przyrost naturalny (27), gdzie jeszcze w roku 2013 był on ujemny (-25). Dzieje się tak za sprawą rosnącej liczby urodzeń, która jest skutkiem wchodzenia w wiek rozrodczy pokolenia z wyżu demograficznego lat 80-tych. (Tabela nr 1.)

Struktura wiekowa ludności powiatu w 2014 roku kształtowała się następująco:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym - 10 449 osób,
- ludność w wieku produkcyjnym - 37 856 osób,
- ludność w wieku poprodukcyjnym - 10 335 osób.

Tabela nr 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

Wyszczególnienie	OGÓŁEM:	w tym: w wieku		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
Powiat międzyrzecki	58.640	10.449	37.856	10.335
<i>Międzyrzecz</i>	25.131	4.457	16.051	4.623
w tym miasto	18.459	3.206	11.662	3.591

Skwierzyna	12.404	2.151	8.107	2.146
w tym miasto	9.805	1.720	6.398	1.687
Trzciel	6.578	1.242	4.224	1.112
w tym miasto	261	478	1.569	454
Bledzew	4.495	825	2.903	767
Przytoczna	5.729	997	3.773	959
Pszczew	4.303	777	2.798	728

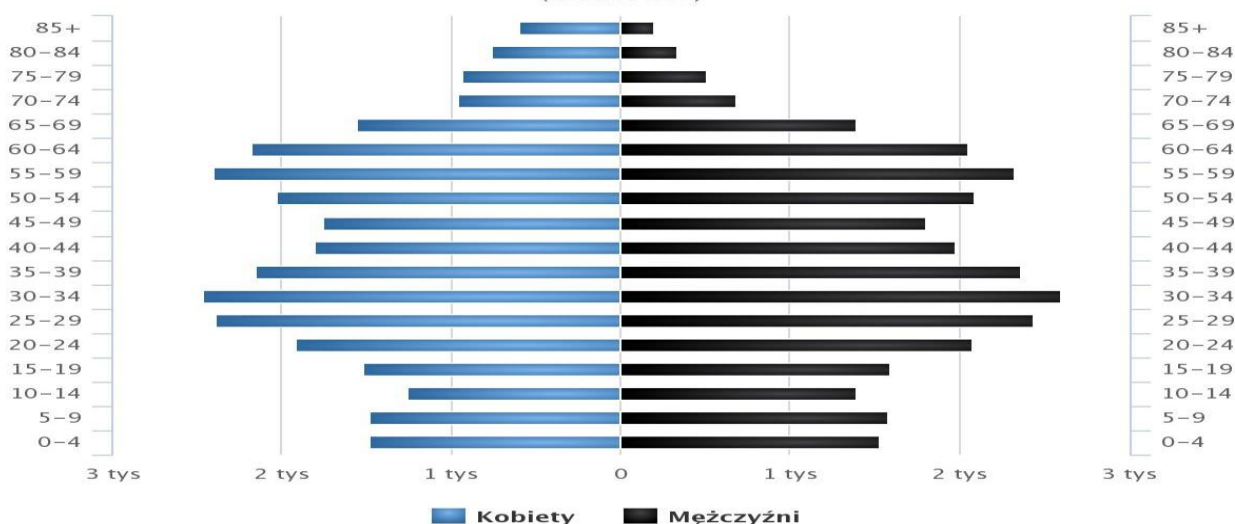
Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze „Podstawowe dane o stanie i ruchu naturalnym ludności w województwie lubuskim w 2014 r.”

Obserwowany jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). W 2014 r. w powiecie międzyrzeckim ludność w wieku poprodukcyjnym liczyła 10.335 osób i była wyższa o 4,4% w porównaniu z poprzednim rokiem, a jej udział w ogólnej liczbie ludności wynosił 17,6 % (w 2013 r. – 16,9%, w 2012 r. – 16,1%). W 2014 r. w powiecie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 55 osób w wieku nieprodukcyjnym (w 2013 r. i 2012 r. – 53), z tego 28 osób w wieku przedprodukcyjnym i 27 osób w wieku poprodukcyjnym (w 2013 r. odpowiednio – 28 i 25, w 2012 r. – 27 i 26). (Tabela nr 2. i Wykres nr 2.)

Wykres nr 2.

Piramida wieku mieszkańców powiatu międzyrzeckiego, 2014

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Dane demograficzne wskazują, że w ostatnich latach proporcja ludności według płci w powiecie międzyrzeckim jest stała. Udział kobiet w populacji jest większy. Prognozy demograficzne wskazują na utrzymanie się tej tendencji. Aktualnie na 100 mężczyzn przypadają

102 kobiety, wskaźnik ten nie zmienia się od trzech lat. Natomiast na 100 kobiet przypada 98 mężczyzn.

Województwo lubuskie od lat cechuje deficyt migracyjny, tzn. więcej osób wyjeżdża z województwa niż do niego przyjeżdża. W 2014 r. w wyniku migracji stałych liczba ludności w województwie zmniejszyła się o 1,3 tys., z tego w miastach ubyło 1,5 tys. osób, a na wsi liczba ludności zwiększyła się o 0,2 tys.

Kierunki emigracji są niezmiennie od lat. Najwięcej osób wyjeżdża do Niemiec (50,6% w 2014 r.) i do Wielkiej Brytanii (23,6%). Podobnie jest w powiecie międzyrzeckim, więcej ludzi wyjeżdża niż przyjeżdża. Choć tendencja jest malejąca (saldo migracji stałej w powiecie międzyrzeckim w 2014 roku wynosiło -144, a w 2013 roku -256). (Tabela nr 3.)

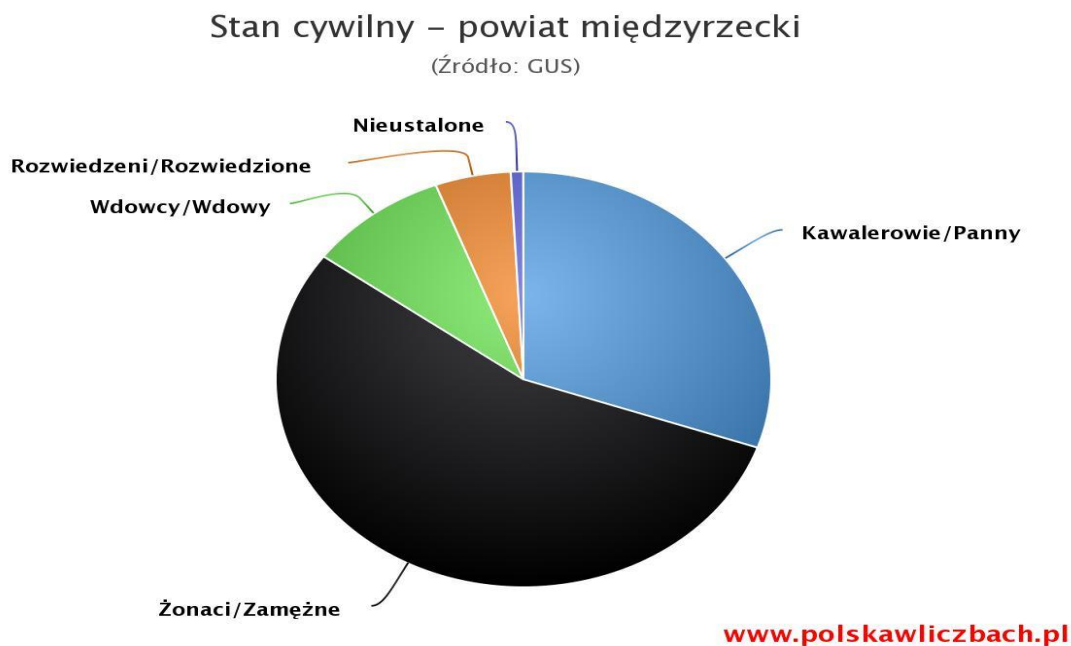
Tabela nr 3. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w powiecie w 2014r.

Wyszczególnienie	Napływ		Odływ		Saldo migracji stałej	
	ogółem	w tym wewnętrzny	ogółem	w tym wewnętrzny	ogółem	na 1000 ludności
Powiat	797	774	941	859	-144	-2,46
Międzyrzecz	411	391	472	408	-61	-2,43
w tym miasto	245	227	334	280	-89	-4,81
Skwierzyna	140	138	180	171	-40	-3,21
w tym miasto	112	110	144	136	-32	-3,25
Trzciel	89	88	93	92	-4	-0,61
w tym miasto	28	28	36	35	-8	-3,22
Bledzew	49	49	85	85	-36	-7,93
Przytoczna	48	48	77	71	-29	-5,1
Pszczew	60	60	34	32	26	6,06

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze „Podstawowe dane o stanie i ruchu naturalnym ludności w województwie lubuskim w 2014 r.”

Do zobrazowania danych dotyczących sytuacji demograficznej powiatu odnośnie stanu cywilnego wykorzystano dane z powszechnego spisu ludności z 2011 roku z powodu braku dostępu do szczegółowych danych statystycznych zakładając, że powiat międzyrzecki nie odbiega statystycznie od średniej wojewódzkiej. Struktura ludności według stanu cywilnego uwarunkowana jest czynnikami demograficznymi, tj. liczbą osób w poszczególnych grupach wieku, liczbą małżeństw i rozwodów, liczbą zgonów, a także sytuacją społeczno-ekonomiczną kraju, wpływającą na podejmowanie decyzji prorodzinnych, tj. dotyczących zawierania związków małżeńskich i posiadania dzieci.

Wykres nr 3.

W samym powiecie międzyrzeckim ponad połowa populacji (54,7 %) to osoby będące w związkach małżeńskich, w porównaniu do całego województwa liczba ta jest zbliżona (53,7%). Drugą grupą, co do ilości osób, są ludzie będący w stanie wolnym, jest to 30,3 %. Następnie wdowcy (9,2 %) i osoby rozwiedzione (4,9%). (Wykres nr 3.)

2. Infrastruktura społeczna w powiecie

Infrastruktura społeczna to zespół urządzeń publicznych, służących zaspakajaniu potrzeb społecznych, oświatowych i kulturalnych ludności. Obejmuje usługi z zakresu oświaty i nauki, opieki społecznej, służby zdrowia itp.

1. *Szkoły i placówki oświatowe prowadzone przez Powiat Międzyrzecki oraz szkoły i placówki niepubliczne.*

W roku szkolnym 2014/2015 Powiat Międzyrzecki prowadził następujące jednostki oświatowe:

- 1) I Liceum Ogólnokształcące im. Heliodora Święcickiego w Międzyrzeczcu (I LO)
- 2) Zespół Szkół Ekonomicznych im. Stanisława Staszica w Międzyrzeczcu (ZSE) w skład którego wchodziły:
  - 1 Technikum kształcące w zawodzie technik ekonomista i technik organizacji reklamy (1 T)
- 3) Zespół Szkół Budowlanych w Międzyrzeczcu (ZSB) w skład którego wchodziły:
  - 2 Technikum im. generała Augusta Emila Fieldorfa „Nila”(kształcące w zawodzie technik budownictwa, technik logistyk , technik informatyk (2 T),
  - Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (LOdD)
  - Zasadniczą Szkołę Zawodową im. generała Augusta Emila Fieldorfa „Nila”(ZSZ) kształcąca zawodach: monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, kucharz, sprzedawca, murarz- tynkarz, fryzjer, rzeźnik, ślusarz, mechanik pojazdów samochodowych, piekarz, operator urządzeń skrawających, cukiernik.
- 4) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Konopnickiej w Międzyrzeczcu (SOSW) w skład którego wchodziły:

- przedszkole specjalne
  - szkoła podstawowa specjalna,
  - gimnazjum specjalne,
  - zasadnicza szkoła zawodowa specjalna kształcąca w zawodzie kucharz i ogrodnik,
  - szkoła przysposabiająca do pracy,
  - punkt filialny w Rokitnie i w Szarczu.
- 5) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Międzyrzeczu (PPP-M).
- 6) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Skwierzynie (PPP-S).

Powiat Międzyrzecki przekazuje również dotacje podmiotowe dla publicznych jednostek systemu oświaty prowadzonych przez Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego w Gorzowie dla Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Trzcielu w skład którego wchodzi: zasadnicza szkoła zawodowa i technikum.

Ponadto Powiat Międzyrzecki przekazywał dotacje podmiotowe dla niepublicznych jednostek systemu oświaty. Są to:

- 1) Policealne Studium ACADEMICA w Międzyrzeczu.
- 2) Policealna Szkoła Zawodowa „AWANS” w Międzyrzeczu.
- 3) Liceum dla Dorosłych EDUKATOR w Międzyrzeczu.
- 4) Szkoła Policealna EDUKATOR w Międzyrzeczu.
- 5) Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Trzcielu.
- 6) Parafialny Zespół Caritas przy Parafii Jana Chrzciciela.

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szk.2014/2015

2. Ochrona zdrowia.

Na równi z edukacją, demografią, kulturą czy polityką, ochrona zdrowia wchodzi w skład szeroko rozumianej polityki społecznej. Z definicji jest to zorganizowane działanie władzy publicznej wraz ze współpracującymi z nią organizacjami, których głównym zadaniem jest dbanie o należyty poziom zaspokojenia potrzeb zdrowotnych społeczeństwa.

Powiat ma ciekawą sytuację w zakresie opieki stacjonarnej. Funkcjonują tu 3 szpitale, w tym 1 o profilu psychiatrycznym.

- Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Międzyrzeczu.
- Szpital Międzyrzecki Sp. z o.o.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Skwierzynie, grupa Nowy Szpital

Na terenie powiatu funkcjonuje nie tylko większość poradni dla dorosłych, ale również poradnie dziecięce, w tym specjalistyczne.

3. Środowiskowe domy samopomocy.

Środowiskowe domy samopomocy są to jednostki organizacyjne resortu pomocy społecznej, działające na zasadach zadań zleconych samorządom. W powszechnej opinii, uważa się iż środowiskowe domy samopomocy stanowią jeden z najistotniejszych elementów budowania sieci oparcia społecznego w gminie i powiecie.

W powiecie międzyrzeckim funkcjonują trzy Środowiskowe Domy Samopomocy, w gminie: Międzyrzecz dla 22 osób; Trzciel dla 15 osób; Pszczew dla 30 osób.

Natomiast placówką wsparcia w formie dziennego i całodobowego pobytu, prowadzoną przez Powiat Międzyrzecki jest Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Skwierzynie.

4. Domy Pomocy Społecznej

Powiat Międzyrzecki zajmuje się realizacją zadań wynikającą z ustawy o pomocy społecznej, do których należy również prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym. Na terenie powiatu międzyrzeckiego znajduje się 6 domów pomocy społecznej, są to:

Tabela nr 4.

l.p.	Dom Pomocy Społecznej w:	Typ	Liczba miejsc
1	Jasieńcu	dla osób dorosłych przewlekle psychicznie chorych	70
2	Międzyrzeczu	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	38
3	Rokitnie 58	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	99
4	Skwierzynie	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	47
5	Rokitnie 38	dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	99
6	Szarczu	dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Felicjanek	52

Źródło: dane PCPR w Międzyrzeczu

Stopień wykorzystania miejsc w Domach Pomocy Społecznej jest wysoki, czasem przekracza 100% obłożenia.

5. Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Poradnictwo Specjalistyczne

Do zasobu instytucjonalnego pomocy społecznej na terenie powiatu międzyrzeckiego należy także Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz Poradnictwo Specjalistyczne, które mieszczą się w strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej – zapewnia kompleksową pomoc osobom i rodzinom będącym w różnego typu kryzysach, ze szczególnym uwzględnieniem ofiar przemocy w rodzinie. Ośrodek dysponuje 10 miejscami.

Poradnictwo Specjalistyczne jest bezpłatne i dostępne, dla każdego mieszkańca powiatu międzyrzeckiego, chcącego skorzystać z tej formy pomocy (w 2014r. udzielono 339 porad: prawnych, socjalnych i rodzinnych.)

3. Ekonomia społeczna

Ekonomia społeczna to tylko jeden ze sposobów określenia działalności gospodarczej, która łączy w sobie cele społeczne i ekonomiczne. Bywa ona określana również jako gospodarka społeczna lub przedsiębiorczość społeczna.

Podmioty ekonomii społecznej działające na terenie powiatu:

- Spółdzielnia Socjalna "Nasz Sukces" ze Skwierzyny,
- Lutolska Spółdzielnia Socjalna WINDA,
- Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna Magma z Pszczewa,
- Spółdzielnia Socjalna "Twój Czas" z Kęszycy Leśnej,
- Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „RAT” ze Skwierzyny
- CIS prowadzony przez Stowarzyszenie Zielona Przystań w Skwierzynie.
- KIS działający przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Przytocznej.

Źródło: <http://bazy.ngo.pl/>

4. Pomoc społeczna w powiecie.

Pomoc społeczna daje szansę na pokonanie trudnych sytuacji życiowych osobom, które nie są w stanie same ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby czy możliwości. Pomoc społeczna wspiera takie osoby w ich wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz daje szansę na życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i

W powiecie międzyrzeckim funkcjonuje sześć ośrodków pomocy społecznej, jako miejsca pierwszego kontaktu dla osób poszukujących pomocy. Według uzyskanych danych, możemy określić działania Ośrodków Pomocy Społecznej w powiecie międzyrzeckim w latach 2012, 2013 oraz 2014. (Tabela nr 5. Tabela nr 6.)

Tabela nr 5. Liczba świadczeń zrealizowanych przez pomoc społeczną w powiecie międzyrzeckim:

Zadania:	OPS BLEDZEW			OPS MIĘDZYRZECZ			OPS PRZYTOCZNA			OPS PSZCZEW			OPS SKWIERZYNA			OPS TRZCIEL		
	rok:	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013
ZADANIA ZLECONE																		
Zasiłek stały	38	43	43	230	236	229	84	76	90	26	27	28	102	105	116	33	39	42
Dożywianie dzieci	158	152	134	272	323	341	161	227	166	62	72	57	146	143	136	83	91	83
Usługi specjalistyczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	18	15	4	2	2	15	15	15
Dodatek dla rodzin wielodzietnych	52	52	48	36	43	49	54	58	46	0	0	0	68	64	56	67	62	57
Zasiłki rodzinne	309	281	264	708	640	721	224	221	202	0	0	0	482	450	402	321	294	263
Pomoc kombatantom	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZADANIA WŁASNE																		
Posiłki	0	0	0	363	418	436	221	224	230	13	14	11	224	216	196	92	98	87
Usługi opiekuńcze	8	9	9	30	30	30	21	22	22	11	15	17	27	34	33	13	14	14
Praca socjalna	572	320	280	982	1021	964	320	197	725	88	116	64	233	393	499	117	112	123
Zasiłki okresowe	164	208	195	405	455	429	206	242	284	75	91	81	388	445	415	47	60	61
Zasiłki celowe specjalne	50	65	70	537	485	480	51	54	60	57	58	52	157	129	133	28	37	47
Dodatki mieszkaniowe	123	137	122	717	661	380	30	35	30	0	0	0	567	539	350	0	0	0

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej w powiecie międzyrzeckim.

Tabela nr 6. Powód trudnej sytuacji życiowej. Powody przyznawania świadczeń

Powód trudnej sytuacji życiowej	OPS BLEDZEW			OPS MIĘDZYRZECZ			OPS PRZYTOCZNA			OPS PSZCZEW			OPS SKWIERZYNA			OPS TRZCIEL			
	rok:	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Ubóstwo		179	231	228	570	591	532	238	296	282	102	123	115	424	454	491	80	77	64
Sieroctwo		1	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	4	1	0	0	0
Bezdomność		6	4	4	28	34	32	10	8	10	3	3	0	21	32	31	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa		70	85	79	54	73	83	68	66	60	23	23	20	0	0	0	11	9	8
Bezrobocie		179	213	197	532	535	462	202	224	238	94	111	88	427	474	476	100	113	94
niepełnosprawność		126	129	123	184	191	182	173	155	163	103	116	114	178	201	229	85	91	105
Długotrwała lub ciężka choroba		252	251	237	376	367	348	122	108	116	126	135	121	151	169	177	114	121	142
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych		67	78	73	99	118	103	67	62	58	9	12	11	92	96	100	30	37	35
Alkoholizm		39	51	41	32	33	30	48	46	38	30	34	31	111	108	124	16	14	9
Narkomania		4	6	2	0	0	2	1	1	3	0	0	0	6	2	7	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego		4	2	3	6	3	12	2	1	2	0	1	0	18	23	19	1	4	2
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Przemoc w rodzinie		6	8	8	42	8	5	1	7	2	0	1	1	3	2	3	0	0	0
Zdarzenia losowe		2	1	2	0	2	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Sytuacja kryzysowa		3	1	0	6	77	135	7	0	10	2	1	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej w powiecie międzyrzeckim.

5. Kadra pomocy społecznej.

Na jakość usług ma wpływ przede wszystkim praca i wykształcenie pracowników, bezpośrednich wykonawców zadań. W zależności od specyfiki działalności instytucji, występują niezbędne stanowiska pracy z określonymi wymaganiami kwalifikacyjnymi.

Kadra pomocy społecznej w powiecie stanowi znaczną część osób zatrudnionych. Poniżej stan na dzień 30 czerwiec 2016r.:

1. OPS Bledzew – ogółem 7 pracowników
2. OPS Międzyrzecz - 34 etaty
3. OPS Przytoczna – 12,5 etatów
4. OPS i ŚDS Pszczew – ogółem 15 pracowników
5. OPS Skwierzyna – 29 etatów
6. OPS i ŚDS Trzciel – 12,25 etatów
7. PCPR Międzyrzecz – ogółem 19 pracowników
8. DPS Międzyrzecz – ogółem 29 pracowników
9. DPS Jasieniec – ogółem 45 pracowników
10. DPS Rokitno nr 38 – ogółem 75 pracowników
11. DPS Rokitno 58 – ogółem 75 pracowników
12. DPS Skwierzyna – ogółem 28 pracowników
13. DPS Szarcz – ogółem 44 pracowników
14. POW Skwierzyna – ogółem 8 pracowników
15. ŚDS Międzyrzecz – ogółem 5 pracowników

Źródło: Dane instytucji.

III. PRZYCZYNY KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE

1. Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy rodzinie (grupie społecznej) brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznanych w danej społeczności za niezbędne. Jest czynnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji.

Przyczyną ubóstwa jest długotrwałe bezrobocie, obejmujące byłych pracowników państwowych gospodarstw rolnych oraz ich członków rodzin.

Długotrwałe korzystanie z różnych form wsparcia uzależniło niektóre osoby od pomocy społecznej, a nawet obserwuje się ostatnio zjawisko dziedziczenia biedy i roszczeniowe postawy klientów młodego pokolenia do korzystania z pomocy społecznej.

Badania wskazują, iż bieda występuje na skutek braku wykształcenia i niskich kwalifikacji zawodowych, życiowej niezaradności, alkoholizm, niechęci do wykonywania pracy za niskie wynagrodzenie. Wpływ na nią ma również zły stan zdrowia i niepełnosprawność,

wypadki w rodzinie, wypadki losowe (rozwód, śmierć pracującego członka rodziny). Ubóstwo rodzin doprowadza do negatywnych konsekwencji społecznych do których zaliczyć można adaptację do życia w biedzie (zjawisko bierności, apatii, fatalizmu związanego z długotrwałą biedą), ograniczenie się do oczekiwania tylko na pomoc materialną.

Jak możemy zauważyć w całym powiecie problem ubóstwa nie jest pojedynczym epizodem, a z problemem zubożenia społeczeństwa zmagają się wszystkie gminy. Długotrwała bieda obniża aspiracje dochodowe, ogranicza hierarchię potrzeb, jak również rozwija oczekiwania wobec świadczeniodawców i kształtuje postawy roszczeniowe. Dochody będące w dyspozycji osób ubogich, w zdecydowanej większości pochodzą ze źródeł niezarobkowych, tj. świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz rent i emerytur.

2. Bezrobocie

Bezrobocie jest to zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i jej poszukujących. Bezpośrednią przyczyną bezrobocia jest z reguły niewystarczająca liczba wolnych miejsc pracy dla ubiegających się o nie. Kolejnymi przyczynami mogą być również wadliwa organizacja rynku pracy, brak odpowiednich kwalifikacji bezrobotnych, trudności mieszkaniowe uniemożliwiające przesuwanie nadwyżek siły roboczej do ośrodków wykazujących jej niedobór, oferowanie zbyt niskich stawek płac. Skutki dotyczą bezpośrednio ludzi, pogłębiając ubóstwo i patologię. Straty społeczne, które powoduje bezrobocie są trudne do oszacowania. Pojawia się na szeroką skalę degradacja dużych grup społecznych i to nie tylko bezrobotnych, a także ich rodzin. Brak pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i ostatecznie korzystanie z pomocy społecznej – prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami. Bezrobocie powoduje zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci.

Bezrobocie stanowi jeden z głównych problemów społeczno – gospodarczych powiatu międzyrzeckiego. Na koniec 2015 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Międzyrzeczu wynosiła 3295 osób (2014 r. – 3981 osób) i było to o 686 osób mniej niż w 2014 roku. Stopa bezrobocia w powiecie międzyrzeckim wynosiła 15,8% i spadła w stosunku do roku ubiegłego (19,4%) o 3,6 punktu procentowego.

Tabela nr 7. Struktura bezrobotnych w latach 2012 – 2015 według miejsca zamieszkania.

MIJESCE ZAMIESZKANIA	LICZBA BEZROBOTNYCH 31 GRUDZIEŃ 2012 R.	LICZBA BEZROBOTNYCH 31 GRUDZIEŃ 2013 R.	LICZBA BEZROBOTNYCH 31 GRUDZIEŃ 2014 R.	LICZBA BEZROBOTNYCH 31 GRUDZIEŃ 2015 R.	WZROST/SPADEK 2015/2014
GMINA BLEDZEW	464	497	387	329	-58
MIASTO MIĘDZYRZECZ	1401	1325	1017	798	-219
GMINA MIĘDZYRZECZ	563	616	507	426	-81
GMINA PRZYTOCZNA	500	561	432	371	-61
GMINA PSZCZEW	372	433	342	279	-63
MIASTO SKWIERZYNA	764	809	592	505	-87
GMINA SKWIERZYNA	266	311	258	204	-54

MIASTO TRZCIEL	215	192	191	140	-51
GMINA TRZCIEL	328	341	255	243	-12
OGÓŁEM	4873	5085	3981	3295	-686

Źródło: Dane PUP.

Powyższa tabela przedstawia liczbę bezrobotnych osób w poszczególnych miastach i gminach powiatu międzyrzeckiego w ciągu czterech ostatnich lat. W stosunku do ubiegłego roku liczba ta zmniejszyła się o 686 osób. We wszystkich miastach i gminach, tak jak w ubiegłym roku, nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych, największy bo o 219 osób – w mieście Międzyrzecz i w mieście Skwierzyna o 87 osób. Spośród 3295 osób bezrobotnych zarejestrowanych na dzień 31 stycznia 2015 roku 617 osób posiadało prawo do zasiłku.

Nie wszystkie osoby są w taki sam sposób zagrożone bezrobociem. Można wymienić kilka subpopulacji, które są narażone w większym stopniu na możliwość znalezienia się w rejestrach Urzędu Pracy. Cechami różnicującymi poziom zagrożenia bezrobociem jest m.in.: płeć, wiek, czas pozostawania bez pracy, poziom wykształcenia, miejsce zamieszkania. Ogólnie osoby z wykształceniem zawodowym i poniżej stanowiły 64,0% ogółu bezrobotnych.

Tabela nr 8. *Struktura osób bezrobotnych wg wykształcenia w latach 2012 – 2015*

ROK	WYŻSZE	POLICEALNE I ŚREDNIE ZAWODOWE	ŚREDNIE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE	ZASADNICZE ZAWODOWE	GIMNAZJALNE I PONIŻEJ
2012	371	1074	352	1599	1477
2013	369	1048	356	1754	1558
2014	267	825	274	1363	1252
2015	260	679	248	1116	992

Źródło: Dane PUP.

Powyższa tabela przedstawia ilość osób bezrobotnych z podziałem na poziom wykształcenia w latach 2012-2015.

Osoby bezrobotne zamieszkałe na wsi w liczbie 1852 osoby stanowiły 56,2% ogółu bezrobotnych (w 2014 r. 2181 osób – 54,8%). Ich liczba w stosunku do 2014 r. zmniejszyła się o 329 osób. Zmniejsza się ilość bezrobotnych osób, wraz z tym spadała ilość osób zamieszkałych na wsi, ale ich udział procentowy w ogólnej liczbie zarejestrowanych zwiększył się. W 2014 wzrósł w stosunku do 2013 r. o 0,6% a w 2015 w stosunku do 2014 o 1,4%.

Tabela nr 9. *Zestawienie osób bezrobotnych w latach 2011 – 2015 z podziałem na kobiety i mężczyzn oraz na zarejestrowanych z prawem do zasiłku i zamieszkałych na wsi*

Rok	Bezrobotni zarejestrowani		Z prawem do zasiłku		Zamieszkałi na wsi		Zamieszkałi na wsi z prawem do zasiłku	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
2011	4587	2454	920	486	2414	1253	495	244
2012	4873	2448	1079	515	2493	1249	521	235
2013	5085	2535	1075	494	2759	1353	602	261
2014	3981	1997	727	366	2181	1073	382	185
2015	3295	1686	617	336	1852	945	340	188

Źródło: Dane PUP.

3. Niepełnosprawność

Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały orzeczenie: o zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niesprawności albo orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, a jeżeli nie ukończyły 16 roku życia – orzeczenie o rodzaju i stopniu niepełnosprawności. Niepełnosprawność nie jest rozumiana tylko jako skutek choroby czy urazu. Jest ona przede wszystkim rezultatem barier, na jakie napotyka w społeczeństwie osoba z niepełnosprawnością. Dzieci/młodzież niepełnosprawna w ramach edukacji uczęszcza: do szkół integracyjnych, mają nauczanie indywidualne lub uczęszcza do szkół specjalnych. Naturalnymi sojusznikami w pomocy osobom niepełnosprawnym są: organizacje pozarządowe działające na ich rzecz, placówki dla nich przeznaczone (szkoły, przedszkola, warsztaty terapii zajęciowej itp.), poradnie psychologiczno-pedagogiczne, powiatowe centrum pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej itp. Pamiętajmy, iż rehabilitacja osób niepełnosprawnych to zespół kompleksowych działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

4. Przemoc w rodzinie

Przemoc jest jednym z najbardziej niepokojących współczesnych zjawisk, mechanizmem ustanawiającym relacje międzyludzkie w różnych grupach, instytucjach, środowiskach i układach społecznych. Jest to zjawisko bardzo dramatyczne, złożone i destrukcyjne. Przemoc w rodzinie nie jest problemem indywidualnym lecz społecznym. Kierunki i zakres zadań wyznaczonych przez ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie włączają do przeciwdziałania temu zjawisku różne instytucje. Należą do nich: policja, prokuratura, sądy (cywilne, karne, rodzinne i penitencjarne), kuratorzy sądowi (dla dorosłych i rodzinnych), instytucje pomocy społecznej (ops-y, pcpr, świetlice socjoterapeutyczne, gminne komisje rozwiązywania problemów społecznych, zespoły interdyscyplinarne), służba zdrowia, placówki oświatowe i organizacje pozarządowe. Niezmiennie istotna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, tak aby tworzyć koalicje lokalne na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku. W roku 2014 odnotowano 945 przypadków interwencji policji do awantur rodzinnych. Jest to o 174 interwencje więcej w stosunku do 2013r. Liczba sporządzonych Niebieskich Kart w 2014r. wzrosła o 22 wypełnionych formularzy w porównaniu z rokiem poprzednim.

W każdej gminie powiatu międzyrzeckiego funkcjonuje Interdyscyplinarne Zespoły ds. Przeciwdziałania Przemocy. Głównym zadaniem Zespołu zgodnie z ustawą z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 125, poz. 842) jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz specjalistów działających w tej dziedzinie.

Na terenie powiatu funkcjonuje wiele instytucji zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Są to:

- Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Punkty Konsultacyjne,
- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Policja,
- Prokuratura Rejonowa,
- Sąd Rejonowy,
- Placówki ochrony zdrowia,
- Międzyrzeckie Centrum Uzależnień,
- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne
- Placówki oświaty (szkoły, przedszkola),
- Świetlice dla dzieci i młodzieży,
- Organizacje pozarządowe statutowo zobowiązane do przeciwdziałania przemocy.

5. Niewłaściwe wypełnianie władzy rodzicielskiej

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego oraz najlepszym dla dzieci, nigdy nie dającym się zastąpić w pełni, środowiskiem wychowania i opieki nad nimi. Jednak niekiedy dochodzi do niewłaściwego wypełniania funkcji przez naturalną rodzinę i wówczas zachodzi potrzeba ograniczenia jej autonomii i podjęcie interwencji na rzecz najlepiej pojętego interesu dziecka. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej, którą organizuje powiat. System pieczy zastępczej to: zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Władza rodzicielska to uprawnienia i obowiązki rodziców względem dziecka. Obejmuje w szczególności obowiązek wychowania dziecka, reprezentowania go oraz sprawowania opieki nad nim oraz jego majątkiem. Możliwość pozbawienia władzy rodzicielskiej przez sąd jest najsurowszym środkiem ingerencji w sprawowanie tej władzy.

1. Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Różne są przyczyny umieszczania dzieci w opiece zastępczej. W większości przypadków konieczność umieszczenia poza rodziną wynika z dysfunkcji środowiska, w którym żyje dziecko. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wymieniana jest na pierwszym miejscu jako przyczyna odejścia dzieci z domu, następnie – uzależnienie rodziców od alkoholu. Coraz częściej zdarza się także, że rodzice dziecka są niepełnosprawni intelektualnie i nie są w stanie prawidłowo się nim zająć. Kolejną przyczyną jest także śmierć obojga lub jednego z rodziców. Ponadto w pieczy zastępczej przebywają także dzieci rodziców, którzy ze względu na stan zdrowia (często jest to choroba psychiczna) nie mogą osobiście sprawować nad nimi opieki. Oprócz tego zdarzają się dzieci, których matki są niepełnoletnie, pozostawiają swoje dzieci w szpitalu lub rodzice wyjeżdżają za granicę.

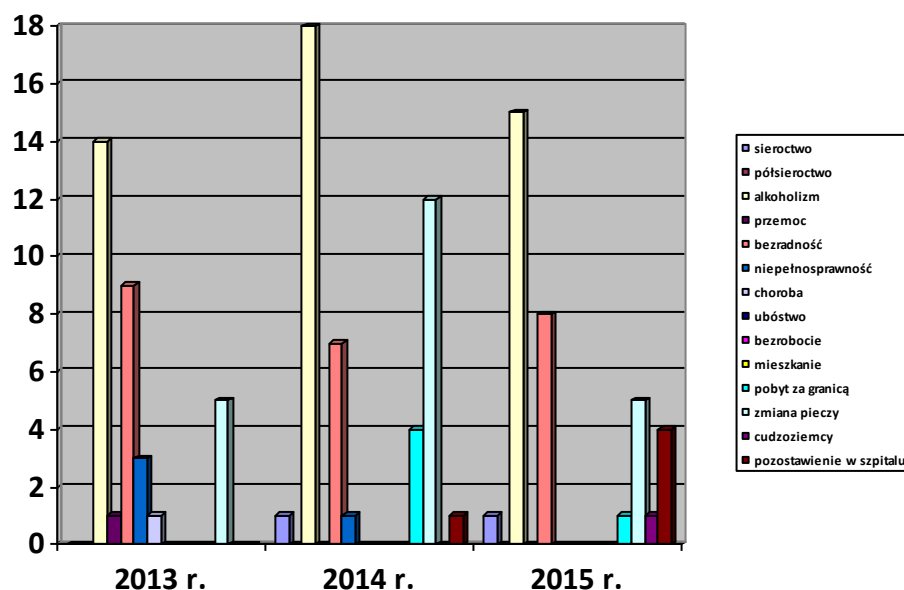
Poniższe dane przedstawiają powody, z jakich dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej na przełomie lat 2013-2015.

Tabela nr 10. *Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej w latach 2013-2015 (rodzinnej i instytucjonalnej).*

L.p.	Dzieci umieszczone w pieczy na skutek:	2013 r.	2014 r.	2015 r.
1.	Sieroctwa	0	1	1
2.	Pólsieroctwa	0	0	0
3.	Uzależnienia rodziców, w tym alkoholizm	14	18	15
4.	Przemocy w rodzinie	1	0	0
5.	Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	9	7	8
6.	Niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców	3	1	0
7.	Długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców	1	0	0
8.	Ubóstwa	0	0	0
9.	Bezrobocia	0	0	0
10.	Nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0
11.	Pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	0	4	1
12.	Zmiana formy pieczy	5	12	5
13.	Dzieci cudzoziemców	0	0	1
14.	Pozostawienie w szpitalu	0	1	4
Ogółem		33	44	35

Źródło: Dane PCPR w Międzyrzeczu

Wykres nr 4. *Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej w latach 2013-2015 (rodzinnej i instytucjonalnej).*

Źródło: Dane PCPR w Międzyrzeczu

Zdecydowana większość rodziców biologicznych w ostatnich latach traciła swoje pociechy przez uzależnienie od alkoholu. W drugiej kolejności jest odbieranie dzieci z powodu niezaradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, wyuczonej bezradności, zaniedbań, w mniejszym stopniu z powodu ciężkiej choroby jednego z rodziców, sieroctwa, półsieroctwa, czy przez pozostawienie dzieci w szpitalu po urodzeniu. Nowym zjawiskiem jest w ostatnim czasie zmiana formy pieczy zastępczej poprzez umieszczanie dzieci z rodzin zastępczych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub innych rodzinach zastępczych. Dzieje się to dlatego, że rodzice przestają radzić sobie z problemami dorastających nastolatków. Są to najczęściej osoby starsze, które długi okres czasu opiekują się dziećmi. Pojawia się u nich właśnie zjawisko wypalenia.

2. Charakterystyka dzieci w pieczy zastępczej.

Tabela nr 11. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2013-2015.

Placówki	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Liczba dzieci ogółem w tym :	43	57	62
Dom Dziecka w Skwierzynie	27	36	31
Placówki opiekuńczo-wychowawcze poza powiatem międzyrzeckim.	15	20	29
Placówki opiekuńczo-terapeutyczne poza powiatem międzyrzeckim	0	0	1
Zakład opiekuńczo-leczniczy poza powiatem międzyrzeckim	1	1	1

Źródło: Dane PCPR w Międzyrzeczu

Na terenie powiatu międzyrzeckiego istnieje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza. Dom Dziecka im. Janusza Korczaka w Skwierzynie jest placówką socjalizacyjną zapewniającą dziecku całodobową opiekę i wychowanie, realizującą zadania przewidziane dla placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, łączącą całodobowe działania socjalizacyjne skierowane na dziecko i jego rodzinę. W placówce tej nie może być więcej niż 30 wychowanków. Na przełomie ostatnich lat jest ona stale zapełniona, a pozostałe dzieci, których nie można umieścić w rodzinach zastępczych trafiają do placówek na terenie innych powiatów.

Wzrastająca ilość dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej związana jest z wieloma powodami. Za najistotniejsze należy uznać: brak kandydatów na rodziny zastępcze, wiek dzieci umieszczanych w placówkach – większość z nich to nastolatki, bardzo często przejawiające demoralizację, którymi nie chcą opiekować się rodziny zastępcze, nieradzenie sobie rodzin zastępczych z problemami powierzonych im dzieci i konieczność umieszczenia ich w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza powinna być tymczasową formą opieki nad dzieckiem. Poniższe dane przedstawiają jednak sprzeczne informacje.

Tabela nr 12. Okres przebywania dziecka w pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2014 r.).

Piecza zastępcza	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej.					
	do 3 miesiące	powyżej 3 do 6 miesiące	powyżej 6 do 12 miesiące	powyżej roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3	powyżej 3 lat
Rodzinna piecza zastępcza	0	8	12	10	8	81
Instytucjonalna piecza zastępcza	7	9	5	8	7	21

Źródło: Dane PCPR w Międzyrzeczu

Z tabeli tej wynika, że najwięcej dzieci zarówno w rodzinnej, jak i instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywa ponad 3 lata. Najczęściej pozostają w nich do osiągnięcia pełnoletniości lub do 25 roku życia.

Ponadto poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci umieszczonych zarówno w rodzinnej pieczy zastępczej, jak i instytucjonalnej, które pochodzą z gmin znajdujących się w naszym powiecie.

Tabela nr 13. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej pochodzące z danych gmin (stan na 31 grudnia 2014 r.).

Gmina	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej pochodzących z poszczególnych gmin			
	Rodziny zastępcze	Pogotowie rodzinne	Placówka opiekuńczo- wychowawcza	Razem
Bledzew	12	0	0	12
Międzyrzecz	49	4	28	81
Pszczew	2	0	3	6
Przytoczna	3	0	0	3
Skwierzyna	34	2	19	55
Trzciel	9	1	3	13

Źródło: Dane PCPR w Międzyrzeczu

Można stwierdzić, że najwięcej dzieci trafiło do pieczy zastępczej z gminy Międzyrzecz – 81 małoletnich, w drugiej kolejności z gminy Skwierzyna – 55 dzieci i z gminy Trzciel – 13. Natomiast w stosunku do liczby mieszkańców największy procent dzieci zabieranych ze środowiska naturalnego pochodzi z gminy Skwierzyna – 0,43 %, następnie z gminy Międzyrzecz – 0,32 % i kolejno z gminy Bledzew – 0,26%, z gminy Trzciel – 0,20 %, z gminy Pszczew – 0,14% i z gminy Przytoczna – 0,05%.

3. Dziecko w pieczy zastępczej – trudności.

Z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej związanych jest kilka spraw, przede wszystkim: rozłączenie z rodziną naturalną, przejście do nowej rodziny, włączenie dziecka w całkiem inne jak dotychczas życie rodzinne i co się z tym wiąże nowe zasady, normy i obowiązki. Dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej powinny być diagnozowane w zakresie: zaburzonych funkcji i konieczności podejmowania działań terapeutycznych dla konkretnego dziecka; stanu więzi emocjonalnych z rodzicami naturalnymi; sytuacji, która wpłynęła na ograniczenie czy pozbawienie władzy rodzicielskiej, czyli zbadanie przyczyn osierocenia dziecka; współpracy z rodzicami naturalnymi, ustalenie też na jakiej płaszczyźnie i czy rodzina biologiczna stanowi zagrożenie dla życia i zdrowia dziecka. Dzieci jednak trafiają do pieczy zastępczej bez takiej diagnozy, za to z licznymi zaburzeniami, wychowywane były bowiem wcześniej w rodzinach o niewłaściwych czy dysfunkcyjnych relacjach między dziećmi i dorosłymi, które zazwyczaj negatywnie wpływają na funkcjonowanie i rozwój dziecka.

Obok tradycyjnych komplikacji związanych z opieką i wychowaniem dziecka, występują także inne trudności: niedostosowanie społeczne, zaburzenia osobowości czy braki dydaktyczno – wychowawcze. Ponadto występują trudności adaptacyjne dzieci. Podopieczni rodzin zastępczych mogą przejawiać różne reakcje na odseparowanie od rodziców biologicznych: złość, wrogość, zachowania agresywne, nadmierne pobudzenie, bierność, rezygnację, zamykanie się w sobie i pozorne pogodzenie się z zaistniałą sytuacją. Rozpoznanie problemów dziecka nie jest łatwym zadaniem, bowiem sytuacja umieszczenia go w nowej rodzinie podważa zaufanie dziecka do dorosłych, pozbawia je poczucia sprawczości i wpływu na otoczenie. Dzieci trafiające do rodzin zastępczych bardzo często potrzebują (szczególnie na początku swego pobytu w nowym miejscu) pomocy m.in.: w procesie adaptacji do nowej sytuacji, nowego środowiska i nowych rodziców, szczególnie w sytuacjach gdy opiekunowie nie posiadają podstawowej wiedzy z zakresu pedagogiki czy psychologii.

Dziecko osierocone silnie przeżywa poczucie straty bliskich osób i ważnych miejsc, z którymi było związane. Często nie rozumie dlaczego zostało wyrwane ze swojego środowiska. Najczęściej wcale nie ma ochoty żyć w rodzinie zastępczej, woli powrót do takiej rodziny jaką ma. Dziecko czuje się odpowiedzialne za swoją rodzinę biologiczną, pragnie być lojalne w stosunku do niej, odrzucając tym samym wszelkie próby i starania nawiązania pozytywnych relacji ze strony opiekunów zastępczych. Rodzina zastępcza jest jedną z najtrudniejszych form opieki nie tylko dla rodziców zastępczych, ale także i dla dziecka, które zostało pozbawione stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa i przyjęte do środowiska zastępczego na określony czas, do momentu unormowania się jego sytuacji domowej. Dziecko osamotnione obarczone jest dodatkowymi traumatycznymi sytuacjami wynikającymi z zaniedbania, odrzucenia czy poczucia winy z powodu sytuacji w jakiej się znalazło. Czas rozłąki dziecka z rodzicami naturalnymi wiąże się z okresowością, tymczasowością, niepokojem, niepewnością o to co będzie jutro, a także z kolejnymi zmianami w jego życiu. Dość powszechnym zjawiskiem są także trudności dydaktyczne, a co się z tym wiąże niskie osiągnięcia szkolne podopiecznych rodzin zastępczych, wynika to z faktu, że wychowankowie tych rodzin obarczeni są wieloma czynnikami ryzyka, znacznie częściej niż ma to miejsce w ogólnej populacji. Poza tym dzieci te zazwyczaj już od najmłodszych lat doświadczają negatywnych, traumatycznych zjawisk, takich jak przemoc i różnego rodzaju zaniedbania, niedostatki, upokorzenia, które mogą dodatkowo pogłębiać trudności edukacyjne. Dzieci sieroce zazwyczaj mają ubogi zasób słów, małą albo żadną wiedzę

o otaczającym świecie, brak podstawowych wiadomości na temat zdobyczy cywilizacyjnych, co powoduje u nich poczucie niższości i brak wiary we własne możliwości.

Dla opiekunów zastępczych przyjęcie dziecka wywodzącego się z rodziny dysfunkcyjnej wiąże się nie tylko z opieką i wychowaniem, ale również wypełnianiem dodatkowych funkcji: kompensacyjnych, resocjalizacyjnych, terapeutycznych - co wymaga od nich ciągłego doskonalenia swoich umiejętności. Często dzieci te cierpią na alkoholowy zespół płodowy FAS, zespół zaburzenia więzi RAD, upośledzenie umysłowe, często ich rozwój jest opóźniony. Jednakże pomijając sytuacje stresogenne, należy wziąć pod uwagę fakt, iż podtrzymywanie relacji dzieci sierocych z ich rodzinami naturalnymi sprzyja ewentualnym zmianom w rodzinach biologicznych i daje cię nadziei na powrót do naturalnego środowiska.

Tabela nr 14. Wiek dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2014 r.).

Wiek	Liczba dzieci w tym wieku
0	4
1-3	11
4-6	12
7-13	36
14-17	47
18-24	11

Źródło: Dane PCPR w Międzyrzeczu

Powyższe dane wskazują, że w rodzinach zastępczych najwięcej dzieci jest w wieku od 14 lat do 17, następnie od 7 do 13. Jest to młodzież w okresie gwałtownego dojrzewania. W tej fazie rozwoju często pojawiają się u nich zachowania negatywne, które niepokoją opiekunów. Oprócz problemów typowych dla nastolatków, młodzież przebywająca w pieczy zastępczej przeżywa także specyficzne dla swojej grupy trudności, które wiążą się z ich doświadczeniem. W związku z powyższym w rodzinach zastępczych potrzebne jest wsparcie i pomoc specjalistów. Do bezpośredniej pracy z rodziną wyznacza się koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, który pod swoją opieką nie może mieć więcej niż 15 rodzin. Fachowość i rzetelność podejmowanych przez koordynatora działań ma gwarantować zobowiązanie go przez ustawodawcę do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształceniu. Ponadto jest on uprawniony do korzystania z poradnictwa zawodowego, które ma wzmocnić jego kompetencje i zapobiec wypaleniu zawodowemu. Jednocześnie rodzice zastępczy i dzieci muszą być objęci pomocą specjalistów.

Tabela nr 15. Wiek rodziców zastępczych (stan na 31 grudnia 2014 r.).

Osoby pełniące funkcję rodzinnej pieczy zastępczej w wieku (w przypadku małżeństw osoba młodsza)	
do 21	1
22-30	1
31-40	10
41-50	11
51-60	26
61-70	19
71 i więcej	3

Źródło: Dane PCPR w Międzyrzeczu

Z powyższych danych można odczytać, że najwięcej rodziców zastępczych ma od 51 do 60 lat, a następnie od 61 do 70. Wynika to z tego, że najwięcej jest rodzin zastępczych spokrewnionych, gdzie dziadkowie wychowują swoje wnuki. Rodziny spokrewnione mają pierwszeństwo pełnienia funkcji rodzica zastępczego z naturalnych względów: łączą je z nim więzi emocjonalne i uczuciowe. Często jest jednak tak, że błędy wychowawcze, które popełniali względem swoich dzieci, teraz powielają na wnukach. Zdarza się, że są to osoby trudne w współpracy, które nie chcą korzystać z pomocy. Uważają, że stosowane przez nich metody są najskuteczniejsze, nie mają skłonności do autorefleksji. Wiek rodziców zastępczych wynika też z tego, że nie ma nowych rodzin niezawodowych, zawodowych i rodzinnych domów dziecka, a te obecne mają duży staż, co niejednokrotnie wiąże się z tzw. wypaleniem. Dlatego konieczne jest ciągłe wsparcie rodzin zastępczych w formie szkoleń, konsultacji ze specjalistami, aby nie dochodziło do tego zjawiska.

4. Usamodzielnienia.

Przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do samodzielnego funkcjonowania w środowisku jest nadrzędnym zadaniem każdej rodziny zastępczej i placówki opiekuńczo-wychowawczej. W procesie usamodzielnienia wychowanka uczestniczą między innymi pracownik PCPR oraz rodziny zastępcze i pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych. Wychowanek samodzielnie podejmuje decyzje współtworząc plan usamodzielnienia i wskazuje opiekuna usamodzielnienia, a inne osoby włączone w ten proces pełnią tylko funkcje doradcze.

Dostrzega się problemy doświadczane przez wychowanków podczas procesu usamodzielnienia:

1. Trudności związane z uzyskaniem odpowiednich warunków mieszkaniowych.
2. Nieumiejętność właściwego wykorzystania otrzymywanego wsparcia przez wychowanka.
3. Niedostateczne umiejętności w zakresie prowadzenia samodzielnego życia (prowadzenie gospodarstwa domowego, załatwianie spraw urzędowych itp.).
4. Trudności związane z uzyskaniem kwalifikacji zawodowych.
5. Niewłaściwe relacje wychowanka z rodziną, bliskimi.

6. Obawy związane z opuszczeniem placówki i rozpoczęciem samodzielnego życia.
7. Trudności na rynku pracy.

IV. KIERUNKI ROZWOJU POWIATU

1. Analiza SWOT - podsumowanie

Analiza SWOT traktowana jest jako narzędzie analizy strategicznej służące do określenia najlepszych kierunków rozwoju badanego obiektu ze względu na cel działania, w wyniku przeprowadzenia badania otoczenia obiektu oraz jego wnętrza poprzez identyfikację wewnętrznych i zewnętrznych czynników wobec obiektu oraz zależności między nimi.

Istotą analizy jest:

1. Identyfikacja czynników które mogą wpływać na funkcjonowanie obiektu oraz posegregowanie ich na cztery grupy:

- **mocne strony - S (Strengths)** - mocna strona to czynnik wewnętrzny, czyli to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,

- **słabe strony - W (Weaknesses)** - słaba strona to czynnik wewnętrzny, czyli to co stanowi słabość, barierę, wadę obiektu,

- **szanse - O (Opportunities)** - szansa to czynnik zewnętrzny, czyli to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,

- **zagrożenia - T (Threats)** - zagrożenie to czynnik zewnętrzny, czyli to co stwarza dla obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

2. Wskazanie najlepszego rozwiązania, kierunku działań do osiągnięcia celów obiektu przy minimalizacji zagrożeń, ograniczaniu słabych stron oraz wykorzystaniu szans i mocnych stron.

Uwzględniając diagnozę powiatu głównie w części dotyczącej problemów społecznych oraz ustawowe zadania samorządu powiatowego wyróżniono trzy obszary problemowe analizy. Pierwszą kwestią jest rodzina, gdzie wsparcie systemu opieki staje się jednym z podstawowych zadań samorządów wszystkich szczebli, w tym również samorządu powiatowego. Analizując statystyki dotyczących problemów społecznych, występujących w powiecie międzyrzeckim, kwesta bezrobocia jest drugą najważniejszą przyczyną udzielania pomocy i wsparcia. Kondycja rynku pracy musi zatem zostać poddana analizie SWOT jako czynnik mający kluczowe znaczenie w kontekście jakości życia i dobrobytu mieszkańców powiatu. Obszarem problemowym jest również niepełnosprawność. Odwołując się do kategorii głównych problemów społecznych mierzonych liczbą rodzin, którym zostało udzielone wsparcie to powyższa kwestia zajmuje odpowiednio trzecie miejsce.

2. SYSTEM WSPARCIA RODZINY

Tabela nr 17.

<i>Mocne strony:</i>	<i>Słabe strony:</i>
- opracowanie i realizacja powiatowych i gminnych programów wyznaczających priorytetowe cele i działania w zakresie	- brak lokali socjalnych w stosunku do potrzeb osób/rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji socjalnej,

wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - szeroka współpraca instytucji w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, - sieć instytucji świadczących specjalistyczne poradnictwo dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, - realizacja zadań z obszaru przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w projektach współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych, w tym unijnych, dodatkowych w ramach programów oraz projektów finansowanych ze źródeł wewnętrznych.	- niewystarczające wsparcie dla rodzin doświadczających różnorodnych problemów (niewystarczająca liczba asystentów rodziny, pracowników socjalnych, brak rodzin wspierających), - deficyty w zakresie instytucji pomocy społecznej na terenie powiatu międzyrzeckiego (brak całodobowej obsługi w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, brak mieszkań chronionych dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin zastępczych), - mała liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin i dzieci, - niewystarczająca liczba żłobków i przedszkoli.
<i>Szanse:</i>	<i>Zagrożenia:</i>
- rozbudowa systemu informacji na temat rodzicielstwa zastępczego i wsparcie funkcjonowania systemu pieczy zastępczej środkami finansowanymi ze źródeł zewnętrznych, - świadomość społeczeństwa w dostrzeganiu problemów dziecka i rodziny, - system wsparcia dla dużych rodzin (rodzina trzy plus), - zwiększenie dostępności mieszkańców powiatu do specjalistycznego poradnictwa.	- wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tytułu ubóstwa, - występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych (np. emigracja zarobkowa), bezrobocia, przemocy.

3. RYNEK PRACY

Tabela nr 18.

<i>Mocne strony:</i>	<i>Słabe strony:</i>
- pozyskiwanie środków z funduszy unijnych oraz krajowych na rozwój dziedzin gospodarki w powiecie oraz rozwój zasobów ludzkich, - wykwalifikowana kadra instytucji rynku pracy przygotowana do kompleksowego wsparcia osób bezrobotnych, - wdrażanie lokalnych programów aktywizacji zawodowej skierowanych dla osób bezrobotnych, szczególnie długotrwale bezrobotnych i osób bez kwalifikacji	- wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej stopy bezrobocia w powiecie, - wzrost liczby bezrobotnych w kategoriach uznanych jako szczególnie na rynku pracy (najmłodszy i najstarszy, długotrwale bezrobotni, kobiety po urodzeniu dziecka, osoby bez kwalifikacji zawodowych, samotnie wychowujący dziecko, osoby z niepełnosprawnościami),

zawodowych, - funkcjonowanie Centrum Integracji Społecznej.	- słaba dostępność środków komunikacji publicznej, - niedopasowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do wymagań rynku pracy.
<i>Szanse:</i>	<i>Zagrożenia:</i>
- rozwój ekonomii społecznej jako narzędzia w tworzeniu nowych miejsc pracy, szczególnie dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, - wzrost zatrudnienia, jako główny wskaźnik realizacji regionalnych programów operacyjnych Unii Europejskiej, - nowe inwestycje tworzące miejsca pracy.	- brak narzędzi systemowej współpracy między instytucjami a urzędami pracy, szczególnie dedykowanych osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej.

4. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ:

Tabela nr 19.

<i>Mocne strony:</i>	<i>Słabe strony:</i>
- rozwinięty sektor organizacji pozarządowych działających na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami, - promowanie i podejmowanie działań służących integracji osób z niepełnosprawnościami ze środowiskiem lokalnym - wsparcie finansowe dla osób z niepełnosprawnościami z funduszy z PFRON, z budżetu powiatu oraz funduszy europejskich - funkcjonowanie placówek instytucjonalnej pomocy dla osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej	- deficyt niektórych instytucji zajmujących się aktywizacją zawodową osób z niepełnosprawnościami: brak na terenie powiatu zakładów aktywności zawodowej, - brak systemu wsparcia dla osób pełniących funkcję opiekunczą względem osób niesamodzielnych, - niskie środki finansowe przeznaczone na rehabilitację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami.
<i>Szanse:</i>	<i>Zagrożenia:</i>
- likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami oraz w budynkach użyteczności publicznej, - równość szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do edukacji na każdym jej szczeblu, - wsparcie oraz aktywizacja studentów z niepełnosprawnością, - prowadzenie przez organizacje pozarządowe oraz samorządy różnych szczebli kampanii	- niski status materialny osób niepełnosprawnych, - utrudnienia w dostępie do specjalistycznej opieki medycznej.

społecznych promujących społeczeństwo otwarte na osoby z niepełnosprawnościami.	

5. Misja, Cel główny, cele strategiczne i operacyjne oraz zadania Strategii.

M I S J A

Misją polityki społecznej w powiecie międzyrzeckim jest ograniczenie i rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców powiatu oraz ich aktywizacja społeczna. Kolejnym etapem w tworzeniu Strategii jest wyróżnienie głównych obszarów strategicznych. To zadanie pozostaje istotne głównie z tego względu, iż na tej podstawie opracowane zostaną również cele operacyjne oraz zadanie. Pomocna w tym kontekście będzie przeprowadzona wcześniej diagnoza powiatu międzyrzeckiego oraz analiza SWOT, które to pozwoliły uchwycić obszary deficytowe w obszarze powiatu wymagające wsparcia ze strony samorządu powiatu.

CEL STRATEGICZNY: WSPIERANIE SYSTEMU OPIEKI NAD RODZINĄ I DZIECKIEM

Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem staje się jednym z elementarnych zadań samorządowych wszystkich szczebli, w tym również samorządu powiatowego. Z uwagi na kompetencje gminy i powiatu w zakresie wspierania rodziny oraz wagę zadań rodziny głównie w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczej i wychowawczej wyodrębnienie osobnego obszaru strategicznego określanego, jako system wsparcia rodziny jest koniecznością.

Cel operacyjny 1.

Poradnictwo dla mieszkańców powiatu

Zadania:

1. Wsparcie prawne, rodzinne, psychologiczne dla mieszkańców powiatu międzyrzeckiego.
2. Wspieranie w formie terapii i zajęć indywidualnych dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Wskaźniki:

1. Liczba udzielonych porad prawnych, rodzinnych, psychologicznych dla mieszkańców powiatu międzyrzeckiego
2. Liczba przeprowadzonych terapii lub zajęć indywidualnych dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi z terenu powiatu międzyrzeckiego

Cel operacyjny 2.

Rozwój profilaktyki prozdrowotnej i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Zadania:

1. Zwiększenie świadomości wśród lokalnej społeczności na temat zagrożeń płynących z uzależnień, przestępczości oraz przemocy w rodzinie.
2. Realizowanie programów związanych z celem operacyjnym.

Wskaźniki:

1. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych w zakresie zagrożeń płynących z uzależnień, przestępczości i przemocy w rodzinie.
2. Liczba działań promocyjnych mających zachęcić do rozwoju profilaktyki prozdrowotnej.
3. Liczba zrealizowanych programów związanych z celem operacyjnym.

Cel operacyjny 3.

Współpraca samorządu powiatowego i gminnego oraz organizacji pozarządowych w zakresie prowadzenia specjalistycznych działań wobec ofiar i sprawców przemocy.

Zadania:

1. Rozwój poradnictwa i upowszechnianie informacji w zakresie praw ofiar przemocy w rodzinie.
2. Działania korekcyjno-edukacyjne skierowane do sprawców przemocy w rodzinie.
3. Monitorowanie i wymiana doświadczeń między instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.
4. Wsparcie merytoryczne dla interdyscyplinarnych zespołów ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

1. Liczba udzielanych porad ofiarom przemocy domowej.
2. Liczba podmiotów udzielających porad i informacji ofiarom przemocy domowej.
3. Liczba przeprowadzanych kampanii informacyjnych dotyczących przeciwdziałaniu przemocy domowej.
4. Liczba zrealizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.
5. Liczba przeprowadzonych spotkań, warsztatów dla instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy.
6. Liczba przeprowadzonych spotkań dla interdyscyplinarnych zespołów powołanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny 4.

Udzielenie wsparcia rodzinom, dzieciom i młodzieży, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez zapewnienie opieki.

Zadania:

1. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.
2. Pozyskiwanie rodzin specjalistycznych zawodowych na potrzeby dzieci z niepełnosprawnością.
3. Inicjowanie i współorganizowanie kampanii informacyjnej w celu pozyskiwania kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze celem zminimalizowania kierowania dzieci do instytucjonalnych form pieczy zastępczych.
4. Organizowanie szkoleń i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze i prowadzących rodzinny dom dziecka.
5. Organizowanie szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych.
6. Zwiększenie specjalistycznej wiedzy poprzez udział pracowników organizatora pieczy zastępczej w specjalistycznych szkoleniach.

7. Dostosowanie liczby miejsc w Domu Dziecka w Skwierzynie do wymogów określonych w przepisach prawnych.
8. Zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie własnego powiatu do istniejących potrzeb.

Wskaźniki:

1. Liczba utworzonych rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.
2. Liczba pozyskanych rodzin specjalistycznych zawodowych na potrzeby dzieci z niepełnosprawnością.
3. Liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych mających na celu pozyskiwanie kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze.
4. Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze.
5. Liczba przeszkolonych rodzin zastępczych.
6. Liczba przeprowadzonych specjalistycznych szkoleń dla pracowników organizatora pieczy zastępczej.
7. Przeprowadzenie remontu i reorganizacji w Domu Dziecka w Skwierzynie.
8. Poszukiwanie możliwości tworzenia nowych placówek opiekuńczo-wychowawczych w celu zapewnienia miejsc na terenie własnego powiatu.

Cel operacyjny 5.

Pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka.

Zadania:

1. Udzielanie wsparcia finansowego.
2. Organizacja doradztwa zawodowego dla wychowanków na każdym etapie ich kariery szkolnej i zawodowej.
3. Tworzenie warunków do usamodzielnienia i prawidłowego funkcjonowania w środowisku, w tym również pomoc prawna i psychologiczna.

Wskaźniki:

1. Liczba usamodzielnionych wychowanków rodzin zastępczych i domów dziecka.
2. Liczba wychowanków objętych doradztwem zawodowym na każdym etapie ich kariery szkolnej i zawodowej.
3. Liczba utworzonych mieszkań chronionych dla wychowanków.
4. Liczba udzielonych porad prawnych i psychologicznych.

Realizatorzy zadań: powiatowe centrum pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, interdyscyplinarne zespoły ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Partnerzy w realizacji zadań: poradnie pedagogiczno-psychologiczne, powiatowy urząd pracy, organizacje pozarządowe, placówki edukacyjne, sąd, policja, media lokalne, kościoły i związki wyznaniowe

Źródła finansowania: budżet powiatu, budżety gmin, środki pozyskiwane z funduszy zewnętrznych rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej.

CEL STRATEGICZNY: PROMOCJA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY

Choć na przestrzeni ostatnich lat widać systematyczny spadek osób bezrobotnych na powiatowym rynku pracy to nadal należy odnotować niepokojące zjawiska, które wymagają działań ze strony władz samorządowych a w szczególności publicznych służb zatrudnienia. Dotyczy to problemu osób młodych oraz osób z niskim poziomem wykształcenia. Łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy jest jednym z najistotniejszych wyzwań strategicznych. Poszczególne zadania powinny być skierowane przede wszystkim do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na brak kompetencji społecznych i kwalifikacji zawodowych. W obszar działań strategicznych wpisują się zatem narzędzia ekonomii społecznej umożliwiającej aktywizację społeczno-zawodową, szczególnie tych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji socjalnej.

Cel operacyjny 1.

Zwiększenie kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zadania:

Inicjowanie, promowanie szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wskaźniki:

1. Liczba zrealizowanych szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Liczba spotkań lub porad udzielanych w ramach doradztwa zawodowego.

Cel operacyjny 2.

Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.

Zadania:

1. Wsparcie informacyjne, doradcze i szkoleniowe dla osób gotowych rozpocząć działalność gospodarczą.
2. Inicjowanie kampanii informacyjnych promujących przedsiębiorczość.
3. Prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego.
4. Współpraca między ośrodkami pomocy społecznej a powiatowym urzędem pracy w zakresie działań skierowanych do osób w trudnej sytuacji socjalnej.

Wskaźniki:

1. Liczba spotkań i informacji udzielonych osobom chcącym rozpocząć działalność gospodarczą.
2. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych promujących przedsiębiorczość i aktywne narzędzia pracy.
3. Liczba wspólnych działań wypracowanych pomiędzy ośrodkami pomocy społecznej a urzędem pracy skierowanych do osób w trudnej sytuacji socjalnej.

Cel operacyjny 3.

Wsparcie działań wzmacniających rozwój ekonomii społecznej.

Zadania:

1. Wsparcie w tworzeniu i organizacji nowych podmiotów ekonomii społecznych.
2. Wspieranie działań promocyjnych i edukacyjnych upowszechniających w opinii publicznej ideę i główne założenia ekonomii społecznej.

Wskaźniki:

1. Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej.
2. Liczba działań promocyjnych i edukacyjnych upowszechniających w opinii publicznej ideę i główne założenia ekonomii społecznej.

Realizatorzy zadań: gminne i powiatowe jednostki samorządowe, ośrodki pomocy społecznej, powiatowy urząd pracy, organizacje pozarządowe, ośrodki wsparcia ekonomii społecznej.

Partnerzy w realizacji zadań: powiatowe centrum pomocy rodzinie, placówki edukacyjne, instytucje szkoleniowe.

Źródła finansowania: budżet powiatu, budżet gmin, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej i Fundusz Pracy.

CEL STRATEGICZNY: INTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Problemy osób z niepełnosprawnościami są zagadnieniem wielopłaszczyznowym wpisującym się w obszar rynku pracy, ale też wsparcia rodziny. Z uwagi na istotność tej grupy, jej specyfikę potrzeb, ale również kompetencje samorządu powiatowego w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami, obszar ten wymaga wyodrębnienia z szeregu innych kwestii społecznych.

Cel operacyjny 1.

Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami.

Zadania:

1. Realizacja zadań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych.
2. Inspirowanie działań umożliwiających dostęp do komputera i Internetu dla osób z niepełnosprawnościami.
3. Współpraca instytucji, organizacji pozarządowych na rzecz osób z niepełnosprawnościami.
4. Wsparcie w zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy i dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą.
5. Informowanie osób z niepełnosprawnościami o przysługujących im prawach i uprawnieniach.
6. Likwidacja występujących barier, w tym transportowych.

Wskaźniki:

1. Liczba działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych.
2. Liczba działań umożliwiających dostęp do komputera i Internetu dla osób z niepełnosprawnościami
3. Liczba działań podejmowanych przez współpracujące ze sobą instytucje, organizacje pozarządowe i inne podmioty na rzecz osób z niepełnosprawnościami.
4. Kwota środków przeznaczona na wsparcie finansowe w zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy.
5. Liczba działań mających na celu informowanie osób z niepełnosprawnościami o przysługujących im prawach i uprawnieniach.
6. Liczba udzielonych dofinansowań do likwidacji występujących barier, w tym transportowych.

V. Zakończenie

Niniejszy dokument ma w założeniu pełnić rolę wyznacznika dla działań realizowanych na terenie powiatu międzyrzeckiego w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. Skuteczność realizacji określonych kierunków działań będzie zależała od motywacji i zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za realizację działań strategicznych oraz wysokości przeznaczonych środków finansowych.

Etapy wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Międzyrzeckim na lata 2016 – 2025:

- a) Podjęcie uchwały w sprawie zatwierdzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Międzyrzeckim na lata 2016-2025 przez Radę Powiatu.
- b) Opublikowanie tekstu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Międzyrzeckim na lata 2016-2025 na stronie internetowej powiatu.
- c) Realizacja zadań określonych w Strategii przez podmioty odpowiedzialne.
- d) Sprawozdawczość z realizacji zadań przez podmioty wskazane jako źródła wskaźników.
- e) Ocena stopnia realizacji Strategii przez PCPR w Międzyrzeczu poprzez włączenie raportu do rocznego sprawozdania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i przedłożenie go Radzie Powiatu.